

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

ASOCIAȚIA PROMO-LEX

RAPORT FINAL **Monitorizarea alegerilor locale noi** **din 19 mai 2013**

Perioada de monitorizare: 7 aprilie – 30 iunie 2013

Publicat la 8 iulie 2013

Acest proiect beneficiază de asistență tehnică și financiară din partea National Democratic Institute for International Affairs (NDI). Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

CUPRINS:

I. REZUMAT

II. EFORTUL DE MONITORIZARE PROMO-LEX

III. CONSTATĂRI

- A. Administrația publică**
- B. Administrația electorală**
- C. Listele electorale**
- D. Concurenții electorali**
- E. Finanțele concurenților electorali**
- F. Mass-media locală/regională**
- G. Zilele votării**

IV. RECOMANDĂRI

I. REZUMAT

Monitorizarea alegerilor locale noi s-a desfășurat în cinci localități din Republica Moldova și anume: satul Chetrosu r-ul Anenii Noi, satul Manta r-ul Cahul, satul Olișcani r-ul Șoldănești, satul Vîsoca r-ul Soroca (alegerea primarilor) și satul Mincenii de Jos r-ul Rezina (alegerea consiliului local).

În perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au constatat că autoritățile administrației publice locale au tins să activeze în termenele stabilite de legislația electorală și să asigure condiții egale pentru toți concurenții electorali. Autoritățile administrației publice locale, cu mici excepții au oferit suficientă susținere logistică organelor electorale.

Organele electorale au fost constituite, în mare parte, în termenele stabilite de lege și au dat dovadă de comportament echitabil față de concurenții electorali.

În majoritatea primăriilor nu a fost observată o abordare standardizată de lucru privind întocmirea, administrarea, actualizarea și verificarea listelor electorale. Pe de altă parte, în urma verificării accesibilității listelor electorale de către observatori, ultimilor nu le-au fost create impedimente.

Deși observatorii au constatat cazuri izolate de agitație electorală înainte de înregistrarea în calitate de candidat, perioada inițială de campanie s-a remarcat printr-un activism electoral limitat. Începând cu a 3-4 săptămână de campanie a fost remarcată o activizare puternică în comparație cu perioada precedentă, majoritatea concurenților electorali implicându-se activ în desfășurarea agitației electorale. Promo-LEX a constatat cu îngrijorare multiple cazuri de oferire a cadourilor electorale sau de utilizare a resurselor administrative în campania electorală.

Promo-LEX a rămas profund îngrijorată de carențele legale privind finanțarea campaniilor electorale, în special în ceea ce privește obscuritatea finanțării campaniilor electorale și raportarea defectuoasă a veniturilor și cheltuielilor de către concurenții electorali. În context, efortul de monitorizare a atras atenția că, nici un candidat/concurent electoral nu a raportat în termen deschiderea contului bancar cu mențiunea „Fond electoral” la organele electorale precum și nu au declarat mijloacele financiare într-o publicație de circulație regională și la Consiliile electorale de Circumscripție înainte de folosire. În context, Asociația Promo-LEX a constatat și a salutat implicarea tot mai activă a Consiliilor Electorale de Circumscripție în acțiuni menite să curme aceste practici negative.

Observatorii au sesizat implicarea slabă a mass-media locală și regională în reflectarea campaniei electorale, accentul fiind în mare parte plasat pe oferirea publicității electorale pentru concurenți.

Recomandările misiunii Promo-LEX sunt formulate cu bună credință și urmăresc îmbunătățirea procesului electoral. Acestea pornesc de la faptele constatate și indică cu precădere direcția intervenției necesare, fără a dicta soluții specifice.

Proiectul „Monitorizarea alegerilor locale noi din 19 mai 2013” beneficiază de asistență financiară din partea National Democratic Institute for International Affairs (NDI). Opiniile exprimate în prezentul raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

II. EFORTUL DE MONITORIZARE PROMO-LEX

Monitorizarea alegerilor locale noi, preconizate pentru 19 mai 2013, este un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. Coaliția este o uniune benevolă de organizații non-guvernamentale, care implementează proiecte de îmbunătățire a procesului electoral și sporire a încrederii cetățenilor în acest proces.

Activitatea efortului de monitorizare Promo-LEX este coordonată de către observatori grupați în echipa centrală, care îndeplinește sarcini de comunicare și management general a efortului de

monitorizare, coordonare a rețelei de observatori, analiza informației, asigurare logistică. Echipa centrală își desfășoară activitatea din data anunțării alegerilor locale generale până la elaborarea raportului final de observare a alegerilor, incluzând astfel constatări ale perioadei preelectorale și post electorale, după caz.

Efortul de monitorizare Promo-LEX este compus din 5 observatori pe termen lung (în continuare OTL) care vor monitoriza procesul electoral în fiecare din circumscripțiile electorale de nivelul I din toate cele 5 localități ale Republicii Moldova în care vor avea loc alegeri locale noi. Toți observatorii vor raporta constatările într-o formă standardizată, în baza observării directe, întâlnirilor cu interlocutori și consultarea documentelor oficiale. În ziua alegerilor, OTL vor activa și în calitate de observatori pe termen scurt statici în secțiile de votare deschise în localitățile respective.

În activitatea de monitorizare a alegerilor, Promo-LEX va atrage o atenție deosebită modalității de susținere financiară a campaniilor electorale în toate cele cinci localități. Metodologia de monitorizare a finanțării campaniilor electorale și formularele de raportare financiară întocmite și utilizate de către observatorii Promo-LEX sunt elaborate în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților de monitorizare civică a finanțelor partidelor politice și a concurenților electorali”, care se realizează cu suportul financiar oferit de Fundația Est-Europeană din resursele acordate de Guvernul Suediei prin intermediul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (SIDA).

III. CONSTATĂRI

A. Administrația publică

Stabilirea locurilor pentru afișaj electoral și a localurilor pentru întâlniri cu alegătorii

În conformitate cu prevederile art.47 alin. 6 din Codul Electoral autoritățile administrației/instituțiile publice nu pot transmite/acorda concurenților electorali bunuri publice sau alte favoruri decât pe bază de contract, în condiții de egalitate pentru toți concurenții electorali. Totodată, alin. 7 al aceluiași articol stabilește că autoritățile administrației publice locale sunt obligate în termen de 3 zile de la începutul perioadei electorale să stabilească, să afișeze imediat și să aducă la cunoștință publică deciziile privind minimul de locuri pentru afișaj electoral.

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că în toate cinci localități au fost alocate spații pentru afișaj electoral. Totuși, în majoritatea localităților dimensiunile panourilor alocate de APL pentru afișaj electoral erau limitate în raport cu numărul de candidați (de la 6 la 9 candidați). Pe de altă parte, nu toți concurenții electorali s-au grăbit să utilizeze aceste spații.

Totodată, observatorii Promo-LEX au raportat multiple cazuri în care diverși concurenți electorali au organizat activități de amploare în spațiile/localurile stabilite de APL fără a fi încheiate contracte în acest sens și fără a fi achitată chiria acestor spații/localuri. Majoritatea APL nu a stabilit taxe pentru utilizarea spațiilor/localurilor publice de către concurenții electorali. Totodată APL au respectat prevederile legale menționate mai sus în sensul că, toți concurenții electorali au fost tratați egal atunci când au solicitat spații/localuri pentru întâlniri cu alegătorii.

Prezentarea candidaturilor pentru constituirea consiliilor electorale de nivelul I

Conform alin. 3 art. 27 Cod Electoral și programul calendaristic aprobat de CEC, consiliile locale urmau să prezinte până la 2 aprilie candidaturile pentru constituirea consiliilor electorale de nivelul I. Consiliile locale au propus în termen reprezentanții săi pentru constituirea consiliilor electorale corespunzătoare, excepție fiind doar consiliul local din Mîncenii de Jos care nu a desemnat nici un candidat în calitate de membru în consiliul electoral de circumscripție.

Asigurarea logistică a organelor electorale

Conform alin. 6 art. 35 Cod Electoral, APL pune la dispoziția consiliilor și birourilor electorale, localurile și echipamentul necesar pentru organizarea, desfășurarea și totalizarea rezultatelor alegerilor. Totodată, alin. 1 art. 31 Cod Electoral stabilește că sprijinul din partea autorităților se acordă organelor electorale numai la cerere. Observatorii Promo-LEX au constatat că în măsura disponibilităților lor, autoritățile publice locale au oferit Consiliilor electorale spații pentru desfășurarea activității, acces la calculatoare, copiator, telefon/fax etc.

Verificarea corectitudinii completării listelor de subscripție

În conformitate cu alin. 6 art.42 Cod Electoral, lista de subscripție în susținerea candidatului independent se autentifică prin aplicarea ștampilei administrației publice locale. Observatorii Promo-LEX nu au depistat abateri de la această normă.

B. Administrația electorală

Constituirea Circumscripțiilor Electorale și a Consiliilor Electorale de Circumscripție de nivelul I

În conformitate cu prevederile legale, în toate cele 5 localități Circumscripțiile electorale de nivelul I au fost constituite la 2 aprilie 2013, iar Consiliile Electorale corespunzătoare la 9 aprilie 2013, conform termenelor stabilite în programul calendaristic.

Constituirea Secțiilor de votare și a Birourilor Electorale a Secțiilor de votare (BESV)

În trei din cele cinci circumscripții electorale, Secțiile de votare au fost constituite în termen (până la data de 13 aprilie 2013, inclusiv). Depășirea termenului indicat a fost înregistrată în cazul secțiilor de votare nr. 25 și 26 din cadrul circumscripției electorale nr. 15 (Mincenii de Jos, raionul Rezina) și a secției de votare nr. 22 din cadrul circumscripției electorale nr. 13 (Olișcani, raionul Șoldănești), care au fost create la 15 aprilie 2013, cu întârziere față de termenul stabilit în programul calendaristic.

Degrevarea din funcție a membrilor Consiliilor Electorale de Circumscripție de nivelul I și a membrilor birourilor electorale a secțiilor de votare

La 12 aprilie 2013 CEC a adoptat Hotărârea nr. 1910 „cu privire la degrevarea de atribuțiile de la locul de muncă permanent a unor membri ai consiliilor electorale de circumscripție pentru efectuarea alegerilor locale noi din 19 mai 2013 și angajarea personalului în aparatele de lucru ale acestora”. Conform acestei hotărâri, în baza propunerilor înaintate de Consiliile electorale de circumscripție, CEC a hotărât degrevarea din funcție a câte un membru din cadrul a trei Consilii Electorale de circumscripție de nivelul I, care erau efectiv angajați în câmpul muncii și a convocat câte o persoană (neangajate în câmpul muncii) în cadrul Consiliilor Electorale de Circumscripție de nivelul I din localitățile Chetrosu (raionul Anenii Noi) și Mincenii de Jos (raionul Rezina).

Observatorii Promo-LEX au constatat că, consiliul electoral de circumscripție Mincenii de Jos nr.15 a degrevat câte un membru a BESV nr. 25 și nr. 26 (Hotărârea nr. 1 din 26.04.2013) care la fel nu sunt angajați în câmpul muncii, urmând de facto să îi convoace ținând cont de statutul acestora.

Modificarea listei de membri ai organelor electorale

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că, în perioada de raportare practic nu au fost operate modificări semnificative în componența organelor electorale, excepție fiind doar situația din cele două BESV din comuna Manta în care inițial nu au fost incluși reprezentanți ai PCRM (Gâscă Lidia M. și Gâscă Lidia I.) din motiv că ei nu au participat la instruirea realizată de către CEC. Totuși, persoanele menționate au fost la instruirea CEC ulterior fiind incluse în componența BESV.

Înregistrarea candidaților la funcția de consilier și la funcția de primar

În conformitate cu art. 41 alin. 1 din Codul Electoral, desemnarea și înregistrarea candidaților pentru funcția de primar/consilier se efectuează după constituirea circumscripțiilor electorale și consiliilor electorale de circumscripție. Astfel, observatorii Promo-LEX au constatat că termenele prevăzute de CEC în programul calendaristic au fost respectate, candidații fiind înregistrați în perioada 15.04 – 22.04.2013.

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că doi concurenți electorali, candidați la funcția de primar din partea PCRM în comuna Chetrosu și satul Vîsoca le-a fost refuzată înregistrarea siglei în campanie sub simbolul electoral al PCRM – secera, ciocanul și o carte deschisă.

Dotarea tehnică a organelor electorale

Potrivit p.31 al Regulamentului cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 396 din 14 decembrie 2006, sediul biroului electoral al secției de votare trebuie să fie utilat cu mobilă necesară, dulapuri, safeu, telefon, mijloace anti-incendiu.

Observatorii Promo-LEX au constatat că toate BESV au fost utilizate cu mobila necesară pentru activitate. Totodată, cât privește dotarea BESV cu telefoane, acestea fie au lipsit în mai multe BESV (3 BESV din comuna Chetrosu) fie au fost instalate cu întârziere (în comuna Manta la Consiliul Electoral de Circumscripție telefonul a fost instalat abia în data de 7 mai 2013). De asemenea, observatorii Promo-LEX au constatat că practic majoritatea BESV nu au avut safeuri, excepție fiind doar BESV din satul Visoca. Unele BESV (nr. 25 și 26 din comuna Mincenii de Jos) nu au putut activa în sediile oferite de APL în cadrul I tur de scrutin, deoarece acestea s-au aflat în reparație.

Vizibilitatea secțiilor de votare

Potrivit p.30 al Regulamentului cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 396 din 14 decembrie 2006, pe frontispiciul clădirii în care se află biroul electoral al secției de votare se afișează inscripția în limba de stat și într-o altă limbă utilizată de populație în localitatea respectivă: "Biroul electoral al secției de votare nr. __ pentru alegerile _____".

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că vizibilitatea secțiilor de votare nu a fost asigurată pe deplin, așa cum este indicat în Regulamentul CEC. Astfel, către turul I de scrutin, în majoritatea localităților inscripția respectivă a fost plasată pe frontispiciile clădirilor cu întârziere. În Mincenii de Jos, raionul Rezina inscripția a fost plasată pe sediul Primăriei, (deoarece BESV a activat în sediul Primăriei din cauza reparațiilor în sediile BESV). În satul Olișcani, raionul Șoldănești, inscripția respectivă a fost un timp îndelungat plasată doar pe panoul cu afișaj electoral de la intrarea în Primărie, anunțând că BESV se află în incinta Primăriei (acolo unde se află și Consiliul electoral de circumscripție). În satul Visoca, BESV la fel s-a aflat în aceeași clădire cu Consiliul electoral de circumscripție, pe ușa casei de cultură fiind plasată doar inscripția „Consiliul Electoral de circumscripție nr 33/71”.

Primirea cererilor și întocmirea listei alegătorilor care vor vota la locul aflării

Potrivit art. 55 alin. (4) a Codului Electoral și conform programului electoral, alegătorii care din motive de sănătate sau din alte motive temeinice nu pot veni în localul de votare, pot vota la locul aflării dacă depun în acest sens o cerere în scris la BESV.

Observatorii Promo-LEX au constatat că în toate localitățile BESV au realizat prevederea legală menționată mai sus. Numărul cererilor primite de BESV-uri a variat însă (cel puțin 7 în comuna Chetrosu în I tur și 26 în turul II, cel puțin 2 în satul Visoca, cel puțin 26 cereri în comuna Mincenii de Jos, cel puțin 41 cereri în satul Olișcani, cel puțin 50 în comuna Manta în turul I și doar 3 cereri

în turul II). Observatorul Promo-LEX din satul Olișcani a constatat că în cadrul I tur de scrutin unii concurenți electorali au luat modele de cereri de votare la locul aflării pentru a le distribui alegătorilor în localitate. Ulterior observatorul Promo-LEX din Olișcani a constatat însă și un caz în care membrii BESV au respins circa 5 cereri din cauza că păreau a fi scrise de aceeași mână, iar la verificare, persoanele care erau indicate în respectivele cereri au spus că nu au depus astfel de cereri. Aceste cereri nu au fost înregistrate.

Aducerea la cunoștință publică a timpului și locului votării. Diseminarea invitațiilor la votare

Potrivit art. 29 alin. (7) din Codul Electoral, consiliul electoral de circumscripție numerotează secțiile de votare din circumscripție și aduce la cunoștință publică informația despre hotarele fiecărei secții de votare, adresa sediului birourilor electorale ale secțiilor de votare, adresa localului pentru votare și modul de contactare pentru relații. Totodată, art. 30 lit. d) din cod garantează cetățenilor dreptul la informația despre data și locul votării.

Efortul de monitorizare a constatat că din cele cinci localități, doar în una (comuna Mincenii de Jos) diseminarea invitațiilor la votare s-a realizat în conformitate cu calendarul electoral aprobat de CEC (până la 8 mai inclusiv). În celelalte localități invitațiile au fost distribuite cu întârzieri de la o zi (comuna Chetrosu și satul Olișcani) și până la o săptămână (comuna Manta și satul Visoca). În comuna Manta invitațiile au fost recepționate de către BESV abia în data de 10 mai 2013, acestea fiind distribuite ulterior.

Depunerea cererilor privind acreditarea observatorilor

Conform prevederilor art. 63 alin. (1) și calendarul CEC, până la 14 mai 2013 inclusiv, „la cererea concurenților electorali, consiliul electoral de circumscripție acreditează câte un observator pentru monitorizarea alegerilor în secțiile de votare. Persoanele de încredere ale candidaților, de asemenea, pot fi acreditate ca observatori.” (alin. 1).

Observatorii Promo-LEX au constatat că de fapt consiliile electorale de circumscripție au înregistrat cel puțin câte un observator din partea concurenților electorali.

Adoptarea hotărârii privind aprobarea textului buletinului de vot pentru alegerea primarului și a consilierilor și a tirajului buletinelor de vot

Conform art. 48 alin. (1), 130 din Codul Electoral până la 7 mai 2013 „Modelul buletinului de vot pentru alegerile locale se stabilește de Comisia Electorală Centrală, iar textul se aprobă prin hotărâre a consiliului electoral de circumscripție respectiv”.

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că în patru din cele cinci localități în care au avut loc alegeri locale noi, Consiliile electorale de circumscripție au adoptat în termen hotărârile privind aprobarea textului buletinului de vot pentru turul I de scrutin. În comuna Mincenii de Jos această hotărâre a fost adoptată la 8 mai, cu o zi întârziere. În turul II de scrutin hotărârile privind aprobarea textului buletinului de vot au fost adoptate în termen.

C. Listele electorale

Pregătirea listelor electorale

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că nu toate birourile electorale dispuneau de listele electorale la data de 28 aprilie 2013 – termenul limită stabilit în calendarul electoral. Astfel, în comuna Chetrosu listele electorale au fost prezentate la data de 29 aprilie, iar în comuna Mincenii de Jos acestea nu erau disponibile nici în data de 30 aprilie 2013. Doar în satele Olișcani, raionul Șoldănești și în comuna Manta, raionul Cahul listele electorale au fost întocmite și transmise în

termen - la 26 aprilie. În comuna Manta, raionul Cahul listele electorale actualizate au fost transmise de către primărie la CEC în data de 1 martie 2013, așa cum se face în fiecare an, iar CEC le-a transmis ulterior Consiliului Electoral de circumscripție cu solicitarea de a verifica dacă acestea nu conțin erori, informând Primăria că nu mai este necesar să întocmească listele încă odată.

Accesul alegătorilor la listele electorale

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că alegătorii au avut acces la listele electorale. BESV au informat cetățenii despre posibilitatea verificării datelor înscrise în listele electorale însă puțini alegători s-au prezentat la BESV pentru a verifica datele înscrise în liste. Din acest considerent, în majoritatea localităților, membrii BESV au verificat corectitudinea întocmirii listelor electorale, inclusiv prin vizitarea alegătorilor la domiciliu.

Calitatea listelor electorale

Observatorii Promo-LEX au constatat că în unele localități (comuna Manta, satul Olișcani și satul Visoca) listele electorale erau prezente doar într-un singur exemplar. În comuna Manta, lista electorală nu avea semnătura reprezentantului APL. În listele electorale din comuna Chetrosu au fost identificate mai multe erori tehnice (*lipsea cifra 0 de la începutul IDNP*) în datele personale ale alegătorilor.

Votarea în baza pașapoartelor de tip ex-sovietic

O îngrijorare majoră pentru efortul de monitorizare Promo-LEX a constituit prezența în listele electorale a unui mare număr de cetățeni cu drept de vot care dețin încă pașapoarte de tip ex-sovietic. Potrivit Legii nr. 92 din 19 aprilie 2013 pentru modificarea articolului 53 din Codul electoral, exercitarea dreptului de vot în baza acestor acte de identitate urma să fie interzisă. Organele electorale teritoriale, dar și CEC au încercat să diminueze impactul negativ al acestei legi asupra alegătorilor. Astfel, organele electorale au informat cetățenii despre procedurile de perfectare a noilor acte de identitate. Totodată, a fost înaintat către CEC un demers în adresa ÎS Registru, solicitându-se eliberarea gratuită a buletinelor de identitate provizorii pentru alegătorii din cele cinci localități. Totuși, la 3 mai 2013 Parlamentul Republicii Moldova, prin Legea nr. 108 a adoptat modificări în Codul electoral redând astfel cetățenilor cu pașapoarte de tip ex-sovietic posibilitatea de ași exercita dreptul de vot cu aceste acte.

D. Concurenții electorali

Activități de campanie electorală înaintea startului oficial

Potrivit legislației electorale, agitația începe doar după înregistrarea concurenților de către organele electorale. Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat un caz în care campania electorală a început înaintea startului oficial (în comuna Mincenii de Jos, raionul Rezina). Astfel, la data de 14 aprilie 2013 dna Eleonora Graur, Președinta raionului Rezina și a Organizației Teritoriale a Partidului Democrat, însoțită de vicepreședintele raionului, primarul or. Rezina, șefa Direcției Învățământ, Tineret și Sport a raionului și consilierul raional Alexandra Rusu a avut o întâlnire cu locuitorii comunei Mincenii de Jos în cadrul căreia a îndemnat locuitorii să voteze în favoarea partidului ce îl reprezintă. Promo-LEX atrage atenția că PDM a fost înregistrat în calitate de concurent electoral abia la 19 aprilie 2013.

Tipuri de activități electorale

În această campanie, observatorii Promo-LEX au constatat o multitudine de activități electorale. Au fost raportate următoarele tipuri de activități de campanie: întruniri electorale și agitație electorală din ușă în ușă (organizate masiv în special de către candidații partidelor reprezentate în Parlament și/sau la nivel local); lansări publice în campanie și prezentări ale candidaților partidelor politice la funcția de primar; distribuirea de materiale electorale în cutii poștale; distribuire/afișarea materialelor cu caracter electoral în locuri publice; publicitate stradală sub formă de panouri publicitare; publicitate în ziarele de nivel raional/național; finanțarea și implicarea în acțiuni social caritabile, finanțarea acțiunilor de salubritate/amenajare a teritoriului dar și de reparație a diferitor obiective de menire socială.

Unii concurenți electorali au pus un accent deosebit pe practicile de atragere a participanților la întrunirilor electorale prin organizarea concertelor electorale. Totodată, observatorii au constatat că la întrunirile și concertele electorale, la agitație electorală din ușă în ușă au participat foarte activ în calitate de susținători ai candidaților la funcția de primar însuși liderii de frunte ai partidelor, prim-ministrul și miniștrii, deputați, reprezentanți ai autorităților locale de nivelul I și II din diferite localități (inclusiv și din alte raioane/localități decât cele în care au avut loc alegeri). În foarte multe cazuri la întrunirile cu alegătorii s-au făcut diverse promisiuni electorale și/sau au fost prezentate inclusiv și rezultatele soluționării unor promisiuni. De asemenea, în cadrul întrunirilor concurenții electorali obișnuiau să ofere cadouri electorale, să transporte alegătorii la întruniri/concerte.

Distribuirea cadourilor electorale / coruperea alegătorilor și utilizarea resurselor administrative

În conformitate cu art.38 alin.7 Cod Electoral, concurenților electorali le este interzis să propună alegătorilor bani, cadouri, să distribuie fără plată bunuri materiale, inclusiv din ajutoarele umanitare sau din alte acțiuni de binefacere.

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat multiple cazuri în care concurenții electorali au oferit alegătorilor/locuitorilor din majoritatea localităților diferite bunuri și servicii cu scopul de a influența opțiunile de vot ale acestora. Deși în majoritatea cazurilor aceste bunuri și servicii au fost oferite în general comunităților locale și nu unui alegător concret, valoarea acestora și amploarea fenomenului este îngrijorătoare.

Astfel, în satul Visoca, r. Soroca concurenții electorali au oferit spații de joacă pentru copii (PCRM), au instalat o poartă nouă la intrarea în cimitirul din sat (PDM), au donat un covor pentru biserica din sat (PLDM), au instalat o stație de așteptare a transportului (PPRM).

În comuna Chetrosu, r. Anenii Noi un concurent electoral (PDM) a oferit materiale de construcție pentru reparația bisericii și a donat truse medicale persoanelor în vârstă, a reparat drumurile din localitate.

În comuna Manta, r. Cahul candidatul PPRM a instalat o stație de așteptare a transportului, candidatul PDM a reparat monumentul ostașilor căzuți în cel de-al doilea război mondial, stadionul gimnaziului din satul Pașcani iar candidatul PLDM a reparat drumurile din localitate, a oferit înghețată și cvas în cadrul unui concert organizat cu ocazia Zilei Internaționale a Copilului.

În comuna Mincenii de Jos, r. Rezina, PLDM a reparat biserica din localitate și o fântână arteziană, a instalat o ușă nouă la intrarea în punctul medical din localitate. În aceeași localitate, cu suportul PDM a fost asigurat iluminatul public, au fost amenajate niște izvoare din comună și au fost restabilite unele porțiuni de drum.

De asemenea, unii concurenți electorali, încălcând art.47 alin.6 Cod Electoral au utilizat resurse administrative în scopuri legate de campania electorală. Astfel, deși Codul Electoral (art. 46, alin. 2)

prevede că, tuturor concurenților electorali li se oferă posibilități egale în asigurarea tehnico-materială și financiară a campaniei electorale, unii candidați la funcția de primar au reparat drumuri (drumul din satul Olișcani, r. Șoldănești a fost reparat de SA „Drumuri Șoldănești”, întreprindere la care Dl. Sveclă Andrian, candidatul PDM activează în calitate de mecanic-șef), au utilizat spații din cadrul instituțiilor de învățământ în scopuri de agitație electorală (satul Visoca, r. Soroca - Marin Buzilă, director al liceului din localitate și candidat al PDM la funcția de primar a organizat la 3 mai 2013 o întâlnire cu caracter electoral cu participarea colectivului de profesori, satul Todirești - Valentina Iachimenco, candidatul PDM la funcția de primar în comuna Chetrosu a organizat la 16 mai 2013, în timpul lecțiilor o întâlnire electorală cu participarea colectivului de profesori).

Afișe electorale în locuri neautorizate și/sau fără indicarea însemnelor necesare

Prevederile Regulamentului privind modalitatea plasării publicității electorale pe panourile publicitare în perioada electorală, aprobat prin Hotărârea CEC nr.3338, din 16 iulie 2010, interzice amplasarea afișelor electorale: în transportul public de călători proprietate publică; pe monumente, clădiri, obiecte și încăperi, care au o valoare istorică, culturală sau arhitecturală, indiferent de forma de proprietate; în încăperile în care sunt amplasate consiliile și birourile electorale și la o distanță de 50 de metri de la acestea; pe garduri, îngrădiri, stâlpi și alte tipuri de construcții, precum și pe dispozitive, utilaje, indiferent de forma de proprietate.

De asemenea, în conformitate cu art.64¹ alin.6 Cod Electoral, fiecare material publicitar trebuie să includă denumirea concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei.

Efortul de monitorizare Promo-LEX a observat în majoritatea localităților afișe electorale, banere ale candidaților la funcția de primar fără date privind comanda, tipografia, tiraj amplasate atât pe panourile autorizate pentru agitație electorală cât și în spații interzise (banere întinse între pilonii de electricitate, pe casele locuitorilor; postere, afișe plasate pe pilonii de electricitate, pe semnele de circulație rutieră, pe poduri, pe țevile de gaz care traversează localitățile, pe ușile magazinelor din localitate). Unii candidați la funcția de primar și-au tipărit afișele electorale cu eforturi proprii (candidatul PCRM din satul Visoca, r. Soroca, candidatul PAD în satul Olișcani, r. Șoldănești) la imprimantă iar alții chiar au utilizat inclusiv materialele electorale din alegerile precedente elaborate de către partidul care l-a înaintat (candidatul PLDM din comuna Chetrosu, r. Anenii Noi).

Contestații

Contestațiile depuse în perioada monitorizată de către concurenții electorali au vizat:

- refuzul consiliilor electorale de circumscripție de a înregistra simbolul PCRM pentru candidații acestui partid politic (comuna Chetrosu, r. Anenii Noi și satul Visoca, R. Soroca)
- încălcarea prevederilor art.64 alin. 6 din Codul Electoral al Republicii Moldova privind difuzarea materialelor publicitare care nu conțin mențiuni referitoare la data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei care le-a tipărit.
- Încălcarea prevederilor art.47 alin. 7 din Codul Electoral al Republicii Moldova privind afișarea în loc neautorizat a materialelor electorale publicitare contestate.
- Încălcarea prevederilor art. 47 alin. 6 a Codului Electoral cu privire la utilizarea resurselor administrative.

Deși în majoritatea cazurilor solicitările concurenților electorali care au contestat acțiunile sau inacțiunile oponentilor politici sau a autorităților electorale locale nu au fost satisfăcute, efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat cu satisfacție că cel puțin spre finele campaniei electorale unele consilii electorale de circumscripție s-au angajat mai activ în examinarea cazurilor de utilizare a resurselor administrative, coruperea alegătorilor de către concurenții electorali etc.

E. Monitorizarea finanțelor concurenților electorali

Declararea mijloacelor financiare într-o publicație de circulație regională și la Consiliile electorale de Circumscripție înainte de folosire

Conform articolului 38, alin. 1 litera "a", după începutul campaniei electorale, concurenții electorali sunt obligați să declare săptămânal într-o publicație de circulație regională mijloacele financiare și alte forme de susținere materială. Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că nici un concurent electoral nu a declarat sub nici o formă, la nivel local sau regional informații despre mijloacele financiare și/sau alte forme de susținere materială primite/cheltuite în cadrul alegerilor din turul I.

La fel, conform literei "b" din același articol, concurenții electorali nu au declarat, după constituirea consiliului sau a biroului electoral respectiv, mijloacele financiare și alte forme de susținere materială înainte de folosire.

Deschiderea conturilor bancare cu mențiunea "Fond Electoral" și stabilirea plafoanelor mijloacelor financiare

Conform articolului 38, alin. 2 din Codul Electoral concurenții electorali sunt obligați să deschidă conturi bancare cu mențiunea "Fond Electoral". Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că majoritatea concurenților electorali au activat în lipsa conturilor bancare cu mențiunea "Fond Electoral". Unii concurenți și-au deschis conturile bancare abia după startul celei de-a 3 sau 4 săptămână de campanie. Totodată, trebuie să menționăm faptul că majoritatea concurenților electorali nu au deschis conturi bancare motivând că de fapt doar partidele politice sunt concurenți electorali și respectiv aceștia urmează să deschidă conturi bancare și să acopere cheltuielile de campanie. Promo-LEX a constatat că această explicație nu este doar o metodă prin care unii concurenți electorali s-au eschivat de la deschiderea conturilor bancare respective, ci reprezintă totodată și o incoerență care este prezentă în legislația electorală la capitolul definirii în realitate a concurenților electorali în alegerile locale – candidații la funcțiile de primar / consilier sau partidele politice care i-au delegat pe aceștia.

Confirmarea persoanelor responsabile de finanțe (trezorieri) la CEC

Articolul 38, alin. 3 din codul Electoral obligă concurenții electorali să confirme persoanele responsabile de finanțe (trezorieri) la Comisia Electorală Centrală. Totodată, concurenții electorali care nu deschid un cont la bancă cu mențiunea "Fond electoral" trebuie să informeze despre aceasta Comisia Electorală Centrală.

La 30 aprilie 2013 Comisia Electorală Centrală a adoptat Hotărârea nr. 1952 cu privire la confirmarea persoanelor responsabile de finanțe (trezorieri) din partea Partidului Liberal Democrat (Victor Roșca) și Partidul Democrat (Nina Scutaru) pe perioada campaniei electorale pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi din 19 mai 2013. Aceasta este unica hotărâre de acest fel de pe pagina web a Comisiei Electorale Centrale. Corespunzător alte partide sau alți concurenți electorali nu și-au confirmat la CEC persoanele responsabile de finanțe. În același timp, efortul de monitorizare Promo-LEX nu a constatat vre-un act prin care CEC sau Consiliile electorale de Circumscripție ar fi avertizat și/sau sancționat concurenții electorali și/sau partidele politice pentru încălcarea normei vizate.

Prezentarea rapoartelor financiare la organele electorale

Articolul 38, alin. 8 din Codul Electoral obligă concurenții electorali să prezinte bisăptămânal rapoarte financiare la organele electorale. Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că în perioada de raportare unii concurenți electorali au ezitat să raporteze veniturile și cheltuielile iar alții

au depus rapoarte incomplete, cu erori. Unii concurenți electorali nu au realizat de la bun început care sunt responsabilitățile lor sub aspectul raportării financiare și au lăsat ca partidele politice care i-au înaintat să prezinte rapoartele financiare pentru activitățile care de fapt au fost realizate de către și în beneficiul candidatului nemijlocit înregistrat la consiliul electoral de circumscripție.

Comuna Chetrosu, raionul Anenii Noi

Promo-LEX a constatat că toți concurenții (candidații) electorali din comuna Chetrosu, r. Anenii Noi au prezentat la Consiliul Electoral de Circumscripție (în special pentru primele două săptămâni de campanie) în loc de rapoarte financiare în formatul solicitat de CEC câte un tabel care indica 0 atât la venituri cât și la cheltuieli. Totuși, ulterior, unele partide politice care au înaintat candidați la funcția de primar au prezentat rapoarte financiare în formatul solicitat de CEC.

Leonid Zalevschi, PLDM. PLDM a raportat pentru ambele tururi de scrutin, în toate localitățile, venituri de aprox. 29000 lei și cheltuieli de aproximativ 12880.3 lei pentru candidatul său din comuna Chetrosu, Nicolae Zalevschi. Toate cheltuielile PLDM au acoperit costurile pentru producerea materialelor publicitare și pentru producție poligrafică (pliante, placcate). Totodată, Promo-LEX a constatat că deși candidatul la funcția de primar, Zalevschi Leonid a desfășurat pe parcursul campaniei electorale multiple întâlniri cu alegătorii fiind însoțit/susținut de reprezentanți de nivel raional și național din partid (*24 aprilie, cu participarea lui Alexandru Barbarosie, Președintele organizației teritoriale Anenii Noi a PLDM și alți membri ai echipei; 16 mai 2013, cu participarea lui Vlad Filat - Președinte PLDM, Liliana Palihovici - vice-Președinte a Parlamentului, Andrei Usatîi - Ministru al Sănătății dar și primari din alte localități din raionul Anenii Noi din partea PLDM*), în rapoartele financiare ale PLDM nu au fost indicate resurse financiare pentru organizarea acestor întâlniri (cheltuieli de transport pentru participanți, susținători etc.).

Valentina Iachimenco, PDM au raportat venituri și cheltuieli în sumă de aproximativ 25670 lei. Conform rapoartelor financiare prezentate de către candidat/partid, cheltuielile de campanie au acoperit costurile pentru publicitate (materiale poligrafice – presa scrisă, bannere, invitații, broșuri, placcate, anunțuri pentru concert), costuri de locațiune a spațiului, cheltuieli de transport, recompense pentru observatori și voluntari, servicii bancare.

Deși rapoartele candidatului PDM conțin o diversitate de costuri/tipuri de cheltuieli, efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că acestea nu prezintă informația completă despre cheltuielile, și respectiv veniturile candidatului/partidului. Promo-LEX a constatat că în acest caz candidatul PDM nu a indicat în rapoartele financiare unele cheltuieli, precum cele pentru organizarea concertului din data de 14 mai 2013 cu participarea artiștilor Ion Suruceanu și Zinaida Julea (*arenda scenei de pe care au evoluat artiștii, onorariile artiștilor, costurile de sonorizare, recompensele pentru voluntari, cheltuielile de transport – locuitorii au fost transportați cu autobusele la concert, dar și pentru oaspeții/susținătorii candidatului PDM care au venit din alte localități. Singura cheltuielă pentru acest concert care a fost reflectată și în unul din rapoartele financiare ale candidatului se referă la costurile pentru anunțurile/afișele despre concert care au fost plasate în spațiile publice din localitate*).

Ignat Oleg, candidatul Partidului Acțiunea Democratică (PAD) a raportat pentru întreaga campanie electorală venituri și cheltuieli în sumă de 3500 lei pentru materiale publicitare. Cu toate acestea, efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că pe materiale publicitare ale candidatului nu a fost indicată informația despre tiraj, tipografie, comandă etc. fiind încălcat art. 64¹ alin.6 din Codul Electoral. Observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin un caz în care cheltuielile de transport din campania electorală nu au fost indicate în raportul financiar al candidatului (*întâlnirea candidatului*

cu alegătorii din 11 mai 2013 la care a fost prezent deputatul Mihai Godea, președintele PAD care s-a deplasat cu automobilul).

Leca Ivan, candidatul PL nu a prezentat rapoarte financiare. Doar PL a prezentat la finele primului tur de scrutin un raport financiar comun la CEC indicând venituri și cheltuieli în sumă de 1500 lei pentru toate localitățile în care a înaintat candidați pentru funcția de primar (astfel fiind imposibilă identificarea veniturilor și cheltuielilor reale ale respectivului candidat în această circumscripție). De altfel, observatorii Promo-LEX practic nu au sesizat nici un fel de activități de campanie ale candidatului.

Alexei Ion, candidatul Partidului Popular din Moldova (PPRM) la fel nu a prezentat rapoarte financiare. La rândul său, PPRM a prezentat un raport financiar comun pentru toate localitățile în care au avut loc alegeri ale primarilor, indicând venituri în sumă de 10000 lei și cheltuieli în valoare de 6755,95 lei pentru publicitate poligrafică (foi volante, bucle) (fiind imposibilă identificarea veniturilor și cheltuielilor reale ale respectivului candidat în această circumscripție).

Candidații Novac Tudor, PCRM & și Moiseev Andrei, Partidul Renașterii nu au raportat venituri și/sau cheltuieli în campania electorală și respectiv nu au prezentat rapoarte financiare la Consiliul Electoral de Circumscripție. Observatorii Promo-LEX au constatat totuși unele cheltuieli realizate de către sau în favoarea candidatului PCRM – anunțuri/invitații la dezbateri plasate/distribuite în localitate (tiraj 2000 ex., tipografia Anenii Noi) precum și faptul că nu au fost raportate cheltuielile de transport ale deputatului PCRM Iurie Muntean (acesta s-a deplasat cu automobilul la 23 aprilie 2013 pentru a participa la o întâlnire electorală în susținerea candidatului).

Candidații independenți Cerenciuc Profir și Dobîndă Anatol practic nu au desfășurat nici un fel de activitate electorală, iar rapoartele financiare prezentate de către aceștia indicau 0 venituri și 0 cheltuieli fără a corespunde inclusiv formatului stabilit de CEC.

Mincenii de Jos, raionul Rezina

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că majoritatea concurenților electorali din comuna Mincenii de Jos, r. Rezina practic s-au eschivat de la prezentarea rapoartelor financiare. Din 6 concurenți electorali 4 au prezentat primul raport financiar cu întârziere, unul înainte de termen și unul la termen. Toate rapoarte financiare au fost prezentate în formă liberă și indicau 0 atât la venituri cât și la cheltuieli.

PDM este singurul partid care a prezentat către finalul campaniei electorale, conform raportului de totalizare prezentat de către Consiliul Electoral de Circumscripție la CEC, venituri și cheltuieli în sumă de 1600 lei. Promo-LEX a constatat că PDM nu a reflectat în rapoartele sale financiare toate cheltuielile financiare - instalarea iluminării stradale în comună în ajunul alegerilor precum și reparația unor izvoare dar și a drumurilor din localitate. De menționat că toate aceste lucrări de reparație și reconstrucție, realizate în comună, au fost menționate și în pliantele electorale distribuite în localitate, însă au fost realizate fără a fi indicate datele despre tipografie, tiraj etc.

PLDM & Partidul Renaștere deși au prezentat rapoarte financiare cu 0 venituri și 0 cheltuieli, au desfășurat campanii electorale destul de active dar și costisitoare. Astfel, PLDM a sponsorizat reparația bisericii din Satul Mincenii de Sus (suma anunțată de Tatiana Brașoveanu, candidatul nr. 1 pe lista de candidați a PLDM fiind de aproximativ 40.000 lei), reparația unor fântâni, instalarea unei uși noi la intrarea în punctul medical din Mincenii de Sus.

Observatorii Promo-LEX au mai constatat că reprezentanții partidului Renaștere au distribuit în localitate, pe străzi și în timpul întâlnirilor cu cetățenii pliante care nu conțineau date despre tipografie, tiraj etc.

Comuna Manta, Cahul

Efortul de monitorizare Promo-LEX a observat o campanie electorală activă pentru funcția de primar, în special între candidații PLDM și PDM. Totodată, concurenții electorali s-au conformat cu greu obligațiunii de a prezenta rapoarte financiare.

Pascal Ion, candidatul PDM a prezentat trei rapoarte financiare în cuantum total de aprox. 17174.78 lei la capitolul venituri și cheltuieli. Cheltuielile raportate au acoperit costuri de publicitate, inclusiv publicitate poligrafică, recompensele observatorilor, sonorizarea în cadrul evenimentelor publice.

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că rapoartele financiare ale acestui concurent electoral nu au inclus informația despre cheltuielile pentru organizarea concertului din data de 15 mai 2013 cu participarea artiștilor Ion Suruceanu și Zinaida Julea (*arenda scenei pe care au evoluat artiștii, onorariile artiștilor, recompensele pentru voluntari, cheltuielile de transport – locuitorii au fost transportați cu autobusele la concert dar și pentru oaspeții/susținătorii candidatului PDM care au venit din alte localități*). De asemenea, observatorii au raportat multiple cazuri de oferire a diferitor servicii de către candidat și partidul pe care acesta îl reprezintă – reparația monumentului ostașilor căzuți în cel de-al doilea război mondial, reparația stadionului din localitate, fără ca acestea să fi fost reflectate în rapoartele financiare.

Violeta Hîncu, PLDM a avut cheltuieli totale în campania electorală în sumă de aproximativ 6739.8 lei în timp ce veniturile separate pentru acest candidat nu pot fi calculate întru-cât au fost raportate la modul general în rapoartele prezentate de către PLDM la organele electorale.

Promo-LEX a constatat că PLDM a realizat mai multe întâlniri cu alegătorii la care au participat reprezentanți ai partidului de nivel raional și național (*28 aprilie, cu participarea lui Ion Butmalai, deputat în Parlament și Președintele organizației teritoriale Cahul a PLDM și alți membri ai echipei; 10 mai 2013, cu participarea lui Vlad Filat - Președintele PLDM*). În rapoartele financiare nu au fost indicate însă resursele financiare pentru organizarea acestor întâlniri (cheltuieli de transport pentru participanți, susținători, sonorizare etc.). La fel, în raportul PLDM nu se regăsesc costurile pentru reparația drumurilor din localitate, pentru organizarea concertului pentru copii din data de 30 mai 2013 cu ocazia Zilei de 1 iunie (*transportul trupei de teatru din Cahul, onorariile actorilor, costurile pentru înghețata și cvasul oferit în cadrul evenimentului etc.*).

Neagu Dumitru, candidatul PPRM la funcția de primar nu a prezentat rapoarte financiare. Partidul a prezentat, un raport financiar comun pentru toate cele patru localități în care au avut loc alegeri ale primarilor, indicând venituri în sumă de 10000 lei și cheltuieli în valoare de 6755,95 lei pentru publicitate poligrafică. În acest fel fiind imposibilă identificarea veniturilor și cheltuielilor reale ale respectivului candidat în această circumscripție și respectiv raportarea acestora la plafonul maxim stabilit de către CEC.

La fel, PPRM a sponsorizat amplasarea unei stații de așteptare a transportului la intrarea în localitate în valoare de aproximativ 5000 lei conform declarațiilor candidatului PPRM din satul Visoca, r. Soroca unde același partid a instalat o stație similară.

Pascal Dumitru, candidat independent a prezentat un raport financiar în formă liberă, cu 0 venituri și 150 lei cheltuieli pentru hârtie A4.

Lazăr Angela, PAD & Păduraru Constantin, PCRM au participat activ în campania electorală (candidatul PAD a distribuit materiale publicitare în localitate, iar candidatul PCRM a pus un accent pe publicitate electorală în ziarul Cahul Expres și în ziarul Comunistul) însă, observatorii Promo-LEX nu au găsit nici o informație despre rapoartele financiare ale acestora.

Satul Visoca, raionul Soroca

Potrivit observatorilor Promo-LEX, concurenții electorali din satul Visoca, r. Soroca au avut abordări diferite vis-a-vis de obligația de a prezenta rapoarte financiare organelor electorale.

Rotaru Aliona, PLDM a raportat cheltuieli în sumă de 5017.8 lei pentru materiale publicitare și producție poligrafică (pliante, placate) în timp ce veniturile, donațiile pentru această localitate nu pot fi cuantificate separat (total venituri PLDM pentru toate localitățile - aprox. 29000 lei).

Promo-LEX a constatat că PLDM / Rotaru Aliona au evitat să includă în rapoartele financiare cheltuielile pentru transportul candidatului și ale susținătorilor acestuia, inclusiv ale liderilor PLDM care au participat la diferite întâlniri cu alegătorii în teritoriu (*8 mai 2013 – două întâlniri cu alegătorii la care au participat Ministrului Sănătății și Ministrul Agriculturii, 9 mai 2013 - întâlnire cu alegătorii cu participarea prim-ministrului Iurie Leancă și deputatul Alexandru Cimbriciuc*), cheltuielile pentru organizarea concertului cu participarea interpretului Anatol Mîrzenco (*sonorizare, arenda sălii, onorariu etc.*) precum și costurile pentru covorul donat bisericii din localitate.

Buzilă Marin, candidatul PDM la funcția de primar a raportat venituri și cheltuieli pentru publicitate (bannere, invitații, broșuri), recompense pentru voluntari și observatori în valoare totală de 8652.23 lei (conform raportului de totalizare prezentat de către Consiliul Electoral de Circumscripție la CEC).

Promo-LEX a constatat că rapoartele financiare prezentate de candidatul PDM la funcția de primar nu conțin cheltuielile pentru organizarea concertului din data de 14 mai 2013 cu participarea artiștilor Ion Suruceanu și Zinaida Julea (*arenda scenei de pe care au evoluat artiștii, onorariile artiștilor, recompensele pentru voluntari, cheltuielile de transport pentru oaspeții/susținătorii candidatului PDM care au venit din alte localități. Singura cheltuială pentru acest concert, reflectată și în unul din rapoartele financiare ale candidatului se referă la costurile pentru anunțurile/afișele despre concert care au fost plasate în spațiile publice din localitate*), costul cadourilor electorale oferite în campanie (*poarta de la intrarea în cimitirul din localitate*) dar și valoarea resurselor administrative utilizate de către candidat (utilizarea sălii de festivități a liceului la care acesta este director pentru a organiza o întâlnire electorală cu participarea colectivului de profesori).

Nona Gorceag, candidatul PCRM a prezentat un raport financiar cu venituri și cheltuieli în sumă de 26650 lei, depășind astfel plafonul stabilit de CEC în cuantum de 13048 lei. Din toate cheltuielile PCRM în localitate, 25000 lei au fost plătiți pentru un teren de joacă pentru copii care a fost instalat și inaugurat de către candidatul PCRM împreună cu lideri de nivel raional și național în cadrul unei întâlniri cu alegătorii în data de 15 mai 2013. Cu toate acestea, autoritățile electorale nu s-au autosesizat și nu au luat nici un fel de măsuri prevăzute de legislația electorală pentru încălcarea plafoanelor financiare.

Braniște Eduard, candidatul PL a prezentat pentru primele două săptămâni de campanie în loc de raport financiar o declarație prin care anunța Consiliul Electoral de Circumscripție despre faptul că nu a avut venituri și cheltuieli în această perioadă. Doar PL a prezentat la finele primului tur de scrutin un raport financiar comun la CEC, indicând venituri și cheltuieli în sumă de 1500 lei pentru toate localitățile în care a înaintat candidați pentru funcția de primar (astfel fiind imposibilă identificarea veniturilor și cheltuielilor reale ale respectivului candidat în această circumscripție). De asemenea, observatorii Promo-LEX practic nu au sesizat nici un fel de activități de campanie ale candidatului

Braniște Eduard, cu excepția reparației drumurilor din localitate cu suportul reprezentantului S.A. "Drumuri Soroca", fapt despre care candidatul a vorbit la o adunare cu alegătorii în data de 8 mai 2013.

Vescu Viorica, candidatul Partidului Popular din Moldova (PPRM) nu a prezentat rapoarte financiare. Doar PPRM a prezentat un raport financiar comun pentru toate localitățile în care au avut loc alegeri ale primarilor indicând venituri în sumă de 10000 lei și cheltuieli în valoare de 6755,95 lei pentru publicitate poligrafică. În acest fel fiind imposibilă identificarea veniturilor și cheltuielilor reale ale respectivului candidat în această circumscripție și respectiv raportarea acestora la plafonul maxim stabilit de către CEC. La fel, PPRM a sponsorizat amplasarea unei stații de așteptare a transportului la intrarea în localitate în valoare de aproximativ 5000 lei.

Pleșca Grigore, candidat independent

Candidatul independent la funcția de primar, Pleșca Grigore – concurentul electoral care nu a fost observat realizând activități de agitație electorală sau cheltuind resurse financiare pentru a se promova în campania electorală.

Satul Olișcani, raionul Soldănești

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat o ignorare aproape completă de către candidații la funcția de primar a obligației de a raporta corect și la timp mijloacele financiare utilizate în campania electorală.

Garabajiu Teodor, candidatul PAD a prezentat venituri și cheltuieli în sumă de 1525 lei. Din păcate, observatorii Promo-LEX nu au avut acces la raportul acestui candidat și nu a fost posibilă analiza surselor de venit și a tipurilor de cheltuieli ale acestui candidat. Totuși, conform observatorilor Promo-LEX, candidatul PAD a organizat întâlniri cu alegătorii la care a participat și Președintele PAD, Mihai Godea care s-a deplasat cu automobilul. La fel, candidatul a plasat pe panourile informative din localitate mai multe afișe electorale care au fost pregătite la imprimantă.

Barcari Victor, candidatul PPSRM a prezentat un raport financiar cu cheltuieli în sumă de 898 lei (transport, servicii de comunicații și alte materiale), fără fi indicate însă și veniturile.

Observatorii Promo-LEX au constatat că, candidatul Barcari a plasat pe panourile informative și în spațiile publice din localitate afișe electorale. Pe lângă aceasta, candidatul a mai organizat și întâlniri cu alegătorii la care a participat cel puțin o dată și liderul PPSRM Igor Dodon (acesta s-a deplasat cu automobilul). Este dificil să constatăm dacă toate cheltuielile de transport ale candidatului au fost incluse în raport sau nu.

Sveclă Andrian, candidatul PDM a raportat venituri din donații în sumă de 5600 lei și a cheltuit 5450.15 lei. Din păcate, observatorii nu au avut acces la raportul candidatului pentru a constata din ce anume s-au compus veniturile și pe ce au fost cheltuiți banii.

Promo-LEX ține să menționeze că în s.Olișcani, la fel ca și în alte localități, PDM a organizat un concert cu participarea artiștilor Ion Suruceanu și Zinaida Julea, a fost reparat drumul din localitate și au fost distribuite iar materialele publicitare.

Țurcanu Valentina, candidatul PLDM a raportat cheltuieli în sumă de 4327.50 lei pentru materiale publicitare și producție poligrafică (pliante, placate) în timp ce veniturile, donațiile pentru această localitate nu pot fi cuantificate separat (total venituri PLDM pentru toate localitățile - aprox. 29000 lei).

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că PLDM a realizat întru susținerea candidatului său mai multe întâlniri cu alegătorii cu participarea reprezentanților de nivel raional și național din partid (*15 mai 2013, cu participarea lui Vlad Filat - Președintele PLDM, 16 mai 2013 – cu participarea unor deputați PLDM și a reprezentanților PLDM de la nivel raional*), în rapoartele financiare ale PLDM nu au fost indicate deloc resurse financiare pentru organizarea acestor întâlniri (cheltuieli de transport pentru participanți, susținători etc.).

Alți 5 concurenți electorali practic nu au prezentat rapoarte financiare ci doar câte o declarație verbală prin care au anunțat Consiliul Electoral de Circumscripție despre faptul că nu au avut nici venituri și nici cheltuieli.

F. Mass-media locală/regională

Observatorii Promo-LEX au sesizat pe parcursul campaniei electorale o implicare moderată a mass-mediei locale și regionale în reflectarea scrutinului. Această implicare moderată s-a manifestat prin faptul că, mass-media s-a angajat mai activ în reflectarea campaniei electorale, a concurenților electorali abia în cel de-al doilea tur de scrutin. De asemenea, mass-media a fost preocupată pe întreaga perioadă a campaniei electorale aproape în exclusivitate de mediatizarea unor concurenți electorali și foarte puțin de informarea alegătorilor despre procesul electoral.

G. Zilele votării

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că în majoritatea localităților în care au avut loc alegeri locale noi rata de participare la vot, atât în primul tur de scrutin cât și în cel de-al doilea a fost mai mare decât în cadrul alegerilor locale generale din iunie 2011.

Turul I de scrutin, 19 mai 2013

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că ziua alegerilor s-a desfășurat în mare parte cu respectarea procedurilor legale de către birourile electorale și consiliile electorale de circumscripție. Nu putem spune însă același lucru și despre prestația concurenților electorali care s-au manifestat în ziua tăcerii dar și în ziua alegerilor prin diverse acțiuni de influențare a deciziei alegătorilor.

Agitație electorală cu conținut denigrator în zilele tăcerii

Potrivit prevederilor Codului Electoral, în ziua alegerilor și în cea anterioară acesteia este interzisă agitația electorală. De asemenea este interzisă prezența publicității electorale autorizate anterior la o distanță mai mică de 50 metri de la secția de votare.

În ziua de 18 mai 2013, Observatorii Promo-LEX au depistat abateri de la normele menționate în 2 localități (în comuna Mincenii de Jos, r. Rezina și în comuna Manta, r. Cahul unde au fost distribuite afișe anonime cu conținut denigrator în adresa PLDM și respectiv PDM).

Agitație electorală în ziua alegerilor și influențarea alegătorilor

Observatorii Promo-LEX au raportat în ziua alegerilor cel puțin 9 cazuri, situații care pot fi interpretate ca și agitație electorală sau tentative de influențare a alegătorilor. Din arsenalul metodelor utilizate de concurenții electorali și simpatizații acestora pentru a influența decizia alegătorilor putem remarca staționarea automobilelor cu sigla de partid în preajma secțiilor de votare, aflarea concurenților electorali în preajma secției de votare pentru o perioadă de timp mai îndelungată decât ar fi necesar în mod firesc pentru a vota, coruperea alegătorilor, afișaj electoral în preajma secției de votare etc. Observatorii Promo-LEX au constatat de asemenea cel puțin 6 cazuri de transportare organizată a alegătorilor în favoarea unor concurenți electorali.

Respectarea secretului votării și votarea în lipsa actelor corespunzătoare

Observatorii Promo-LEX au constatat cel puțin 8 cazuri de nerespectare a secretului votării în satul Olișcani, r. Șoldănești și satul Visoca, r. Soroca. Acest fenomen s-a manifestat prin faptul prezentării opțiunii de vot de către alegător celor prezenți în secția de votare, prin fotografierea opțiunii de vot dar și prin intrarea a mai mult de o persoană în cabina de vot.

Observatorii au raportat și cel puțin trei cazuri în care alegătorii au votat în lipsa actelor corespunzătoare (într-un caz s-a votat în baza buletinului de identitate expirat iar în alte două cazuri 2 persoane au votat în baza permiselor de ședere).

Turul II de scrutin, 2 iunie 2013

Efortul de monitorizare Promo-LEX a constatat că procesele electorale s-au desfășurat în ziua alegerilor cu respectarea procedurilor legale de către birourile electorale și consiliile electorale de circumscripție. Totuși, unii concurenți electorali, dar și actori politici care nu au fost înscrși în cursa electorală au desfășurat în ziua tăcerii activități de influențare a deciziei alegătorilor.

Astfel, observatorii Promo-LEX au raportat două cazuri de agitație electorală în ziua anterioară zilei alegerilor (distribuirea unor afișe electorale semnate de Mișcarea Antimafie cu mesaje denigrator împotriva candidatului PLDM în comuna Chetrosu și participarea candidatului PLDM din comuna Manta la sfințirea unei fântâni din localitate).

IV. RECOMANDĂRI

Recomandările Misiunii Promo-LEX sunt formulate cu bună credință și urmăresc îmbunătățirea procesului electoral. Acestea pornesc de la îngrijorările observatorilor și indică cu precădere direcția intervenției necesare, fără a dicta soluții specifice. Recomandările se adresează tuturor actorilor implicați în procesul electoral, în special autorităților publice de nivel național și local, autorităților electorale, partidelor politice și altor potențiali concurenți electorali, precum și organelor de drept.

1. Modificarea cadrului legal și normativ în domeniul electoral urmează a fi efectuată exclusiv în afara campaniilor electorale;
2. Informarea cetățenilor ce dețin acte de identitate vechi de către organele electorale și partidele politice/concurenții electorali, administrația publică centrală și locală despre necesitatea de a le schimba pentru ași putea exercita dreptul de vot în cadrul viitoarelor scrutine;
3. Instituirea unor standarde minime privind condițiile tehnice de amenajare a și asigurare a logistică a localurilor organelor electorale în coraport cu numărul alegătorilor incluși în listele electorale de bază, precum și graficul de activitate a organelor electorale;
4. Asigurarea vizibilității BESV în timpul campaniei electorale de către consiliile electorale de circumscripție și Comisia Electorală Centrală;
5. Interpretarea legală a noțiunilor de concurent electoral și candidat electoral în sensul obligației de raportare financiară, cu indicarea exactă a organului la care urmează a fi prezentat raportul financiar respectiv, ținând cont de specificul alegerilor locale. De operat modificări la Codul Electoral și regulamentele elaborate de CEC;
6. Fixarea termenului maxim, în care concurenții electorali urmează să informeze organele electorale despre deschiderea conturilor bancare sau refuzul de a le deschide;

7. Luarea unor măsuri de către organele electorale față de încălcarea legislației electorale sub aspectul ne-deschiderii contului bancar cu mențiunea "Fond electoral" de către concurenții electorali care au cheltuit resurse financiare în lipsa acestui cont bancar;
8. Supravegherea de către Comisia Electorală Centrală și Consiliile Electorale de Circumscripție și sancționarea celor ce încălcă legislația electorală sub aspectul ne-conformării candidaților și concurenților electorali, cerințelor și termenelor de raportare financiară;
9. Autosesizarea privind încălcarea normelor electorale de către autorităților relevante sub aspecte de finanțare nedeclarată a campaniei electorale și solicitarea impunerii sancțiunilor față de concurenții care admit asemenea încălcări;
10. Perfecționarea instruirii în domeniul legislației electorale pentru toți membrii organelor electorale, în special în domeniul analizei și luării unor decizii pe marginea situațiilor care țin de neprezentarea sau calitatea rapoartelor financiare ale concurenților electorali;
11. Informarea și instruirea partidelor politice și concurenților electorali despre procedurile raportării financiare pentru a evita în cadrul viitoarelor scrutine situații când concurenții electorali nu prezintă rapoarte financiare, le prezintă incomplet sau în afara standardelor stabilite de către CEC;
12. Informarea și avertizarea concurenților electorali, partidelor politice despre necesitatea abținerii lor de a utiliza resurse administrative, oferi cadouri electorale, afișa materiale publicitare în locuri interzise precum și materiale ce nu conțin date despre tiraj, tipografie etc.;
13. Implicarea și participarea activă a mass-mediei naționale, locale și regionale la reflectarea proceselor electorale.